

bijlage

Kwaliteit internationale instituten

Datum
22 juni 2012

Ons kenmerk
277383

Bijlage nummer	1
Horend bij	Brief Standpunt toekomst forensisch onderzoek

Kwaliteitsborging bij buitenlands forensisch onderzoek

1. Aanleiding

Met deze notitie verschaft ik u in aanvulling op mijn brief inzicht in de kwaliteitsborging van forensisch onderzoek in het buitenland.

2.1 Kwaliteit

De kwaliteit hangt op ieder kennisgebied af van een samenstel van aspecten. Ten eerste dient er een norm te bestaan welke het kader vormt. Op grond van een dergelijke norm moeten medewerkers vervolgens worden opgeleid en vervolgens geëxamineerd c.q. getoetst. Ten slotte dient dit geheel op onafhankelijke wijze te worden geborgd.

Verder is van belang een onderscheid te maken tussen laboratoriumwerkzaamheden en het deskundigenrapport (expert opinion). Het deskundigenrapport maakt gebruik van laboratoriumresultaten, maar voegt daar een interpretatie aan toe. Soms is dit een directe vertaalslag zoals bijvoorbeeld het gehalte aan drugs, maar vaak is het de specifieke expertise van de deskundige die de gegevens in een criminalistische context kan plaatsen. Juist deze interpretatie speelt in de bewijsfase een cruciale rol.

2.2 Normering

Uitgangspunt is ISO17025. Dit is een algemene norm die eigenlijk afkomstig is uit de niet forensische laboratoriumwereld. Laboratoria gebruiken deze algemeen geformuleerde norm voor de implementatie van kwaliteitssystemen die ervoor zorgen dat er consistent valide resultaten kunnen worden geproduceerd. Elke ISO norm moet nader worden ingevuld per werksoort. Om aan de hand van ISO17025 te worden geaccrediteerd, dient het laboratorium te beschikken over een gedocumenteerd kwaliteitsmanagement systeem. De norm ILAC19:2002 (Guidelines for Forensic Science Laboratories) geeft aan hoe ISO17025 door forensische laboratoria dient te worden geïnterpreteerd en helpt zo deze laboratoria aan de norm van ISO17025 te voldoen.

2.3 Accreditatie

Het EU-kaderbesluit uit 2009 stelt voor het eerst het accrediteren van DNA en vingersporen op EU-niveau voor alle laboratoria verplicht.

De ISO17025 norm vormt samen met de per instituut nader gespecificeerde norm ook de basis voor accreditatie door een daartoe bevoegd lichaam. In Nederland is dat de Raad voor Accreditatie (RvA). De RvA is aangesloten bij de Europese Associatie voor Accreditatie (EA). Binnen de EA houdt de RvA contact met andere Europese accreditatie-instellingen. De International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) zorgt voor de ontwikkeling en harmonisatie van praktijken omtrent accreditatie van laboratoria en inspecties. Op deze wijze kunnen overheden en bedrijven vertrouwen op het niveau van de uitkomsten van laboratoria in andere landen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
DGRR DRB

Datum
22 juni 2012

Ons kenmerk
277383

Het systeem van accreditatie garandeert een minimum kwaliteitsniveau; het beoordeelt of een instituut zich houdt aan de eigen norm, niet of die norm op zichzelf op het juiste niveau ligt. Verder is het technisch onderzoek zelf geschikter voor objectivering dan de interpretatie en conclusies n.a.v. dit onderzoek. Interpretatie en conclusies vereisen daarom een andere op competenties gerichte aanpak (zie certificering). Accreditatie van individuele deskundigen die niet werkzaam zijn bij een instituut is binnen de accreditatiesystematiek niet mogelijk.

2.4 Certificering

Waar veel ervaring bestaat ten aanzien van het borgen van laboratoriumactiviteiten is het borgen van individuele competenties, en dan met name betreffende de deskundige die het bewijsrapport opstelt, nog in ontwikkeling. Er bestaan momenteel nog geen (internationale) onafhankelijke certificeringsprocedures op basis van Europese competentieprofielen. Het realiseren van een Europese forensische ruimte in 2020 (zie § 4 hieronder) beoogt dergelijke uniforme normen voor de certificering van personen te creëren.

Nederland kent sinds 2010 het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD). Toelating tot het NRGD is mogelijk indien de deskundige beschikt over voldoende vakinhoudelijke en forensisch-juridische kennis en ervaring en blijkt geeft van 'professioneel' gedrag.

Accreditatie en certificering zijn complementaire kwaliteitsborgende instrumenten. Accreditatie vindt plaats op verrichtingenniveau waar bij certificering vooral de individuele deskundige centraal staat. Het verschil is verder dat waar de RvA de op grond van ISO 17025 door de organisatie nader opgestelde eisen als uitgangspunt neemt, het NRGD onafhankelijk vastgestelde en breed gedragen normen toepast.

2.5 Opleidingen en wetenschappelijk onderzoek

Forensische opleidingen vinden door de aard van de werkzaamheden vooral plaats door 'learning on the job' waarbij het instituut bepaalt of en wanneer iemand geschikt is om als deskundige op te treden. Er zijn weinig tot geen universitair ingebodde forensische opleidingen. Uitwisseling van kennis vindt plaats in ENFSI-werkgroepverband en congressen.

Wetenschappelijk onderzoek speelt een rol bij kwaliteitsontwikkeling doordat het nadere objectivering van conclusies mogelijk maakt. Commercieel is er weinig animo voor dergelijk onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek vindt momenteel nog vooral op nationaal niveau plaats.

3.1 Het European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI)

Het ENFSI, dat door de EU wordt erkend als de enige vertegenwoordiger van de Europese forensische gemeenschap, is een samenwerkingsverband van een 64-tal, vooral op natuurwetenschappelijk onderzoek gerichte, Europese laboratoria afkomstig uit 36 landen. Medische en gedragsdeskundige expertises zijn niet of zeer beperkt onderdeel van deze instituten. Organisatieaccreditatie (reeds uitgevoerd of in de nabije toekomst) volgens de norm ISO17025 (General requirements for the competence of testing and calibration laboratories) is een vereiste om lid te worden van ENFSI. Verder dient het betreffende forensische instituut in eigen land een 'geloofwaardige' status te hebben en minstens 25 experts in dienst te hebben die in een rechtszaal mogen getuigen. Het ENFSI legt echter geen accreditatie van individuele verrichtingen op (vandaar de noodzaak van het EU-kaderbesluit uit 2009, zie hieronder).

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
DGRR DRB

Datum
22 juni 2012

Ons kenmerk
277383

Het ENFSI bevordert op basis van vrijwilligheid zowel de kwaliteit van de toepassing van forensische wetenschap als de levering van forensische diensten binnen Europa. Verder stimuleert het alle bij ENFSI aangesloten forensische instituten om zich te houden aan best practices. Particuliere instituten kunnen zich, indien ze aan alle eisen voldoen, bij ENFSI aansluiten. De ruggengraat van het ENFSI op het gebied van wetenschappelijke kennis wordt gevormd door 17 werkgroepen die evenzoveel forensische deelgebieden beslaan. Het NFI neemt op deskundigenniveau deel aan al deze werkgroepen. Het is voor instituten die geen lid zijn van ENFSI mogelijk om, met bepaalde restricties, deel te nemen aan de activiteiten van deze werkgroepen.

ENFSI beschikt naast een Education & Training Committee en een Research & Development Committee over een Quality & Competence Committee (QCC). De QCC van het ENFSI is belast met het ontwikkelen van beleid m.b.t. competentie- en kwaliteitsborging. Ook helpt de QCC de bij het ENFSI aangesloten instituten met het voldoen aan de eerdergenoemde best practices en internationale kwaliteitsstandaarden. Verder adviseert de QCC de hierboven genoemde werkgroepen.

3.2 IFSA

Het ENFSI en de ASCLD vormen samen met netwerken uit Azië, Oceanië, Zuid-Amerika en zuidelijk Afrika de International Forensic Strategic Alliance (IFSA). De IFSA is echter niet belast met het stellen van normen voor de kwaliteit van forensisch onderzoek. Het stimuleert slechts de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen de zes netwerken.

4. Kwaliteitsinitiatieven in EU-verband

Zoals vermeld, bewerkstelligt het Kaderbesluit uit 2009 dat de resultaten van forensische laboratoria die aan de hand van ISO17025 zijn geaccrediteerd in de ene lidstaat, worden erkend door de autoriteiten van een andere lidstaat. Hiertoe dienen volgens dit Kaderbesluit om te beginnen forensische verrichtingen op het gebied van DNA en vingersporen te worden geaccrediteerd.

In het EU JBZ-meerjarenbeleidskader voor de periode 2010-2014, het zogenoemde Stockholm Programma, wordt aangekondigd dat er in EU-verband gemeenschappelijke kwaliteitsstandaarden voor forensisch onderzoek zullen worden ontwikkeld.

In navolging daarvan zijn in december 2011 door de Raad van de Europese Unie Raadsconclusies aangenomen die tot doel hebben de kwaliteit van het forensisch onderzoek in Europa op een hoger niveau te brengen en te komen tot een

Europese forensische ruimte in 2020. Daartoe zullen forensische instituten en laboratoria worden geaccrediteerd, standaarden worden geformuleerd (CEN/CENELEC) en een adequaat aanbod van zogenaamde proficiency tests, best practice manuals, minimum competentiecriteria voor forensische onderzoekers, forensische databases en forensisch bewustzijn bij politie en justitie moeten worden gecreëerd.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
DGRR DRB

Datum
22 juni 2012

Ons kenmerk
277383

Op 22 mei jl. is een voorstel van het Poolse normalisatieinstituut PKN om te komen tot een specifiek Europese forensische norm aangenomen door het Europees normalisatie-instituut CEN. Dit Poolse voorstel betreft een concrete invulling van de in december 2011 aangenomen Raadsconclusies. Op korte termijn zal een commissie worden opgericht (CEN/TC 419 'Project Committee-Forensic science services') die het eigenlijke normalisatiewerk om tot een Europese forensische norm te komen gaat uitvoeren. Uiterlijk 30 november 2012 moet Polen een werkprogramma bij het Europese normalisatie-instituut CEN indienen.

Om uitvoering te kunnen geven aan de Raadsconclusies van december 2011 zal de Europese Commissie in juni 2013 met een concreet actieplan komen.

5.1 Kwaliteitsborging in het Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk, waar de markt voor forensisch onderzoek vrij en daardoor sterk prijsgedreven is, heeft de 'Home Office' een Forensic Science Regulator (FSR) ingesteld. De FSR houdt toezicht op de forensische markt en dient een gelijk speelveld te waarborgen. Het heeft ook tot taak om kwaliteitsstandaarden voor forensisch onderzoek vast te stellen en te bewaken. De FSR is weliswaar een onafhankelijk orgaan maar heeft geen macht om af te dwingen dat instituten zich aan kwaliteitsstandaarden houden. Een aantal werkgroepen (specialist groups) is momenteel, in opdracht van de FSR, bezig om binnen het bestaande systeem voor het hele forensische veld procedurele normen (National Occupational Standards) vast te leggen. Hierbij worden experts uit de hele forensische wereld betrokken.

5.2 Kwaliteitsborging in de Verenigde Staten

In de Verenigde Staten bestaat er geen centrale toezichthouder op federaal of statelijk niveau. Ook worden er nauwelijks afdwingbare eisen gesteld aan forensisch onderzoek. Slechts drie staten (New York, Oklahoma en Texas) kennen verplichte accreditatie van forensische laboratoria. Voor de rest is men afhankelijk van vrijwillige accreditatie. Niet alle instituten houden zich hier aan. Daar waar publiek gefinancierde laboratoria meestal zijn geaccrediteerd geldt dit voor overige forensische instituten in veel mindere mate. Hierdoor bestaan er grote verschillen in kwaliteit tussen de verschillende aanbieders. Ook per forensische discipline verschilt de kwaliteitsborging. Certificering voor forensische onderzoekers is evenmin verplicht. De laatste tijd is in de Verenigde Staten echter een trend waarneembaar waarbij er meer waarde wordt gehecht aan accreditatie door een onafhankelijke accreditatie-instelling en aan certificering.

Lidmaatschap van het (Noord-)Amerikaanse netwerk, de American Society of Crime Laboratory Directors (ASCLD), staat slechts open voor individuen, in dit geval personen die forensische laboratoria runnen. Het netwerk heeft minder strenge toelatingseisen dan het ENFSI. Zo is er geen eis van accreditatie. Wel dient een nieuw lid twee aanbevelingsbrieven van reeds bij ASCLD aangesloten leden te overhandigen. De American Academy of Forensic Sciences (AAFS) heeft

tot doel de professionaliteit, integriteit en competentie binnen de forensische wetenschappen te verbeteren en samenwerking tussen de verschillende forensische disciplines te bevorderen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
DGRR DRB

6. Conclusie

Momenteel bestaat nog een grote mate van vrijblijvendheid betreffende borging van kwaliteit van Europees forensisch onderzoek. Op het gebied van laboratoriumactiviteiten bestaat veel ervaring met accreditatie, maar ontbreekt een wettelijke verplichting hiertoe. Instituten die aangesloten zijn bij het ENFSI zijn in ieder geval op organisatieniveau geaccrediteerd aan de hand van de norm ISO17025. Met het kaderbesluit uit 2009 wordt accreditatie voor DNA en vingersporen verplicht gesteld. Op het gebied van deskundigenrapporten bestaan echter nog weinig tot geen onafhankelijke certificeringsnormen en procedures.

Datum
22 juni 2012

Ons kenmerk
277383

In de toekomst (2020) zal deze kwaliteitsborging mogelijk verbeteren door de initiatieven op EU-niveau voortvloeiend uit eerdergenoemde Raadsconclusies. Die zullen worden uitgewerkt in het actieplan dat in juni 2013 wordt verwacht en in de totstandkoming van een Europese forensische norm. De stappen die zullen worden gezet, moeten ervoor gaan zorgen dat de EU-lidstaten op de uitkomsten van elkaars forensische proces kunnen vertrouwen.

In het Verenigd Koninkrijk bestaat er een centraal en onafhankelijk orgaan, de Forensic Science Regulator, die toeziet op de forensische markt. Dit orgaan dient kwaliteitsstandaarden voor forensisch onderzoek vast te stellen en te bewaken. Het kan gehoorzaamheid aan de standaarden echter niet afdwingen.

In de Verenigde Staten is er geen sprake van een centrale toezichthouder. Accreditatie (op drie staten na) en certificering zijn niet verplicht. Dit zorgt voor grote kwaliteitsverschillen tussen de verschillende aanbieders van forensisch onderzoek.